

Ніхто вже не пам'ятає, відколи стоїть посеред степу отой Курінь — хатка не хатка, бо ні стін, ні вікон, ані димаря; одначе й стіжок не стіжок, бо двері є. А за дверима — холодний морок, грибами-поганками пахне та давніми дощами. Є ще у Куреня дві великі діри по боках. Одна зяє на північ, звідки взимку вітри холодні, друга на південь, звідки вітри теплі.

Гасають побіля Куреня й інші вітри й вітерці, шукають, у яку б то їм веселу дірочку свиснути: опівнічні — вітри чорні; вдосвіта — блакитні; в полудень — прозорі; звечора — зелені... І всяк свою пісню виводить у дверях Куреневих та дірках; чорний вітер, опівнічний, стогне по-совиному; блакитний, досвітній, зітхає спросоння; прозорий, полуденний, весело свиськає, а зелений, вечоровий, тихо воркоче, бо хочеться йому спати.

Стоїть Курінь, старіє. Мох на ньому послався, жовтий і зелений, бур'яни довкола розкошують, не кошені, не толочені: полин і вівсюг, ковила і молочай, горошок і деревій... А на самому верху Куреневому тополеня росте — залетіло звідкись іще зернятком. Куди воно мандрувало, звідки — хтозна. Приблудне тополеня.

Взимку та повесні Курінь відчинено з ранку до вечора і цілу ніч. Заходь у двері, лизь у вікна-діромахи, якщо тобі дверей мало! А восени і влітку — зась, тому що і двері, і дірки, і бур'яни довкола засновані павутиною: згори вниз, уздовж і впоперек, сітями круглими й сітями навкісними... Всякими. Бо кожен павук по-своєму думає: один кругло другий уздовж, третій упоперек... Яка думка, така й сіть!

Незатишно в Курені. Од моху дух похмурий сходить, а всередині усе щось гуде: чи то протяги степові, чи, може, джміль залетів та ніяк не вибереться.

Забутий Курінь.

І ніхто вже не пам'ятає його молодим, коли був він схованкою від гроз і спеки, холоду і втоми всякому степовикові — і орачам, і сіячам, і жнивварям, і молотникам... А ниви пахли хлібами, динями, кавунами, і шуліки високо в небі погойдувалися на крилах. Вечорами перед Куреневими дверима горіло вогнище, збиралися вморені люди і співали вморених пісень. Потім і люди, й пісні засинали, і тільки полум'я од вогнища то шугало вгору червоними шпичаками, то гнулося дугою од вітру, то й зовсім згасало. І тоді аж до світанку жеврів та блимав у ніч невсипущий жар та іскри никали побіля Куреня цілими роями і гасли лишком одна по одній.

Тепер Курінь уже давно живе посеред степу сам-один. Вже й говорити забув. А знав же! Не сам знав, щоправда, а навчився від того, хто його змайстрував,— дядька Демида, теслі і вшивальника.

Було це так. Коли Демид тесав дерево на Курінь, то перед тим, як сісти перепочити, розгинав спину, брався руками за попереk і казав:

— О-ох! Болять мої кісточки... Мабуть, на дощ.

А коли зробив Куреневі раму, щоб він міцно стояв на землі, коли оббив латами, щоб було до чого солом'яні кулі в'язать, а далі ще й ушив, то перш ніж сісти на траву і закурити цигарку — а може, на radoщах, що Курінь уже готовий,— вигукнув весело:

— Хух. Заморився, хай тобі абищо.

Не на Курінь сказав "абищо", а на саме оте Абищо. А що воно таке, ніхто не знає, навіть сам дядько Демид.

Потім, перепочивши та перекуривши, ходив Демид навколо Куреня, причісував граблями стріху, пробував його похитати рукою і казав сам собі:

—Ш-шо-о? Він стоятиме! Демид як змайструє, то навік. Еге! А другого дня прийшли люди забирати Курінь у степ. Стали підсаджувати його на воза, а він раптом сказав так самісінько, як і

Демид:

— О-ох!

А як везли у степ і вітер бавився новенькою солом'яною чуприною Куреневою й терся об його солом'яні боки, він усе казав і казав здивовано:

— Ш-шо-о? Ш-о-о?

Коли ж привезли і зсадили з воза на землю, Курінь радо видихнув:

— Хух!

І часто він потім так казав, бо часто його перевозили й переносили з поля на поле, з баштану на баштан.

Тепер забутий Курінь мовчав день у день і рік у рік, бо ніхто його вже нікуди не возив і не носив. Навіть не згадував ніхто, як колись, бувало:

— Ой, рятуйте, яка хмара насуває! Гайда, людоньки, до Куреня! Або:

— Де се воно вогнище так виграє в степу?

— А то коло Куреня сторожі вечерю варять.

Тепер — ні. Тепер хіба, мо', хтось проїжджий чи перехожий питає в селян:

— Що воно ото чорніє в тумані серед поля?

— То був колись Курінь,— одкажуть йому.— Тепер там ніхто не живе.

Та й по всьому.

Так думають і кажуть люди. Бо їм невтямки і навіть невздогад, що насправді Курінь отой хоч і старий, та не сам. Насправді в ньому живуть, і старанно працюють, і спочивають, і їдять, навіть граються, як є коли. Живуть у ньому ті, чиї мови люди ніколи не чули, не знають, а отже, думають, що її й нема.

Нехай собі думають. А ми краще подивимося та послухаєм.